

Mitra așa-zisă de arhimandrit

Această mitră frumoasă neamintită de Tafrali, a cunoscut-o D. Dan, care o socotește « arhimandritească »⁴⁵. (Vezi figura nr. 5).

Este de catifea roșie iar broderiile de pe ea sînt lucrate cu fire de aur, de argint și de mătase. Partea de sus poartă un medalion cu chipul Maicii Domnului Plătitera. Partea din față este împodobită cu un mare medalion înfățișînd Sfînta Treime. Patru serafimi împodobesc celelalte părți ale scufiei, fiind despărțiți unii de alții de două panglici din fir de aur încrucișate în jurul medalionului Plătiteriei.

O etichetă o datează din veacul al XVI-lea. Judecînd după medalionul cu Sf. Treime, aș crede că scufia este de la sfîrșitul veacului al XVI-lea sau chiar din veacul al XVII-lea.

* * *

Cam acestea sînt datele noi pe care le-am putut aduna la cel mai frumos și cel mai încheșat muzeu de artă feudală romînească⁴⁶. Dar nu ne putem împiedica să ne gîndim la necunoscutele și multele odoare care au pierit cu desăvîrșire de la Putna în decurs de cinci veacuri. Unde sînt bunăoară daniile lui Iuga vistiernicul⁴⁷ pe care le amintesc documente din 1476?

Și cite altele care au fost furate de la mănăstire! Astfel o scrisoare din 4 februarie 1564 a birăului Bistriței ardeleni Grigore Dawm către Augustin Hedwig, județul Sibiului, păstrează amintirea primejdiei ce apăsase asupra Putnei cînd ostași din Ardeal voind să prade mănăstirea, fuseră împiedicați de troiene a ajunge pînă acolo⁴⁸.

⁴⁵ D. Dan, *op. cit.*, p. 109: « O mitră arhimandritească de catifea roșie, ornată cu 2 iconițe și cu serafimi cusuți cu fir de aur și argint și cu șireturi de aur ». Că este o mitră de arhimandrit sau poate mai degrabă de arhieru, este un amănunt asupra căruia nu ne putem da părerea în cele de față.

S-au păstrat foarte puține scufii înrudite cu aceea de la Putna: nu cunosc deocamdată decît una la mănăstirea Esfigmenu de la Muntele Athos (cf. G. Millet, *op. cit.*, p. 71 și pl. CLII—CLIII, nedată de acest învățat). Pentru acoperămintele de cap ale arhierilor vezi unele date la I. Barnea, *Sfîntul Kiril, patriarhul Alexandriei. Studiu iconografic*, București, 1946, extras din *Prinos patriarhului Nicodim*. Cercetarea mitrei de la Putna este anevoioasă, ea fiind închisă în josul unui dulap, într-un colț mai puțin luminos din muzeu.

⁴⁶ Mai însemnăm cîteva date dintr-o vreme mai nouă, dar pe care nu le-am găsit în lucrările altor cercetători ai Putnei.

a) O icoană mare a Sf. Antonie cel Mare — с(в)тъмъ пр(ѣ)п(ѣ)сѣннѣи Анто́нїе вели́кїи — Cuviosul, îmbrăcat într-o rasă neagră, și cu ochii pătrunzători și plini de deșteptăciune are în mîna dreaptă o cruce iar cu cea stîngă, rezemată de o lungă cîrjă, ține un lung sul pe care este scrisă o rugăciune de 16 rînduri în slavonește. Cerul este zugrăvit cu aur. În josul chenarului aurit al icoanei scrie romînește: « Aastă s'vîntă icoană au făcut-o Svîție Sa Kyr Antonie mitropolitul. Leat 7243 (= 1734), n[oe]. 10 ». Despre Antonie, zis Putneanul, cf. N. Iorga, *Istoria bisericii romînești și a vieții religioase a Romînilor*, II, ed. a 2-a, București, 1930, pp. 83—85, 94, 113 și 326).

b) Pe ușa ferecată a scării turnului zis al tezaurului se poate citi că: « S-au făcut ușa aceasta fiind egumen kir Pahomie. L(ea)t 7271 (= 1763), maia 9. Vichentii maister ». (Despre Pahomie, v. D. Dan, *op. cit.*, pp. 121—122).

c) Pe un analoghion făcut doar din scînduri făcute și folosit în chilia unui călugăr scrie cu cerneală: « Aceste 4 analoge s-au făcutu de arhimandritul Ghenadie Platenki la anul 1824 ». (Poartă numărul de inventar 417/1; despre Platenki, recte Popovici, cf. D. Dan, *op. cit.*, p. 123, care însă nu-l cunoaște ca igumen al Putnei decît începînd din 1826).

⁴⁷ Cf. *Documente privind istoria Romîniei. Veacul XV. A- Moldova*. Vol. II, pp. 1, 3—4 (nr. 1, 3 și 4).

⁴⁸ N. Iorga, *Documentele Hurmuzaki*, vol. XV—1, București, 1911, p. 595 (nr. 1107).